

Juleminner fra Grünerløkka

Einar Gerhardsen

■ *Vår tidligere statsminister, Einar Gerhardsen, kan se tilbake på julefeiring i en toromsleilighet på Grünerløkka. Fra litt under benkehøyde — eller over — fulgte han og de tre søsknene hans storøyet med på morens bakerverk.*

Leilighetene der arbeidsfolk bodde var på ett eller to rom og kjøkken. Ofte uten entré, slik at en fra oppgangen kom rett inn på kjøkkenet.

Juleforberedelsene begynte også da tidlig. Vegger og tak og gardiner skulle vaskes og vinduer pusses.

For oss barna var nok bakingen av småkaker det største. Da sto vi på kjøkkenet og fulgte med. Ble en av kakene litt brent, fikk vi smake på den. Ellers måtte vi vente til jula kom. Mor laget smultringer, sirupsnipper og «fattigmann». Det var bakkels som ble kalt for fattigmann, enda den etter hva jeg seinere fikk vite var den dyreste. Fattigmann måtte kjevles ut, og det gjorde far. Han var flinkere til å få deigen tynn, da ble det flere kaker. De ferdige kakene ble lagt i store kjeksbokser som mor fikk hos kjøpmannen. Boksene ble satt under senga.

Vi hadde alltid juletre, men det kunne ikke være så stort. Treet ble pyntet med små hvite eller kulørte talglys og med papirlenker og fargerike papirposer som vi barna var med på å lage. Jeg kan ikke huske at vi som barn gikk rundt juletreet. Det var nok for trangt til det.

Det vi fikk i presanger, var oftest det en gjerne kaller myke pakker. Votter, strikelue, strømper og lignende.

Til jul fikk mor ofte en stor julekake eller en flaske mjød hos kjøpmannen hun handlet hos.

Sigarduft

Julaften kom far tidlig hjem fra arbeidet. Jeg tror ved 12-tiden. Da

fikk han «mølje» — flatbrød som var bløtet opp i suppekraft og fett og med mye salt og pepper. Vi barna fikk smake, men syntes ikke det var godt. Middagen ved 6-tiden om kvelden var for oss høydepunktet. Da fikk vi risengrynsgrøt med sukker og kanel. Om vi som barn fikk noe mer enn grøten, husker jeg ikke. Men etter middagen fikk vi kaker og nøtter og en hel appelsin hver. Og far hadde sigar. Det var

De pyntede juletrærne gjorde et sterk inntrykk på den unge Gerhardsen, men neppe så sent som i 1936, da dette bildet ble tatt. A.B. Wilse har fotografert juletresalg på torget. Norsk Folkemuseum.

nesten høytidelig i stua da han tente sigaren. Når sigarstumpen var blitt så liten at han ikke lenger kunne holde den med fingrene, stakk han

en fyrstikk gjennom den og tok de siste dragene. Han hadde barter og måtte legge hodet på skakke for ikke å brenne bartene. Det siste av sigarstumpen tok mor vare på. Hun la den på ovnen neste dag. Det luktet godt. Det hendte også at mor til jul kjøpte røkelse som også luktet godt når den ble lagt på ovnen.

Da vi ble litt større, fikk vi bli med mor og far på juletefest i fagforeningen. De festene ble holdt i store sal i det gamle Arbeidersamfunnet i Torggata. Midt på gulvet sto det store juletreet som gikk helt opp til taket. Det var vakkert pyntet med lys og flagg og glitter. Det var som et eventyr.

Før den egentlige festen begynte, fikk vi lov å løpe rundt i den store salen. Det var en utrolig og frydefull opplevelse. Kanskje kom det av at de fleste av oss bodde så trangt. Men gildt var det også å gå rundt juletreet og syngde de mange julesangene vi etterhvert hadde lært.

Kakao og godteri

Så kom det viktigste. Først kakao, julekake og boller. Så posen vi fikk ved utgangen da vi skulle gå. Der var det gjerne en appelsin, kanskje et eple, nøtter, fiken og en liten sjokolade.

Da jeg var 7-8 år og bodde på Hammersborg, gikk vi på søndags-skole. Men det var helst før jul for at vi skulle komme på juletefest.

De vanlige søndagsmøtene ble holdt i et av de små trehusene like ved Hammersborg torg. Juletefestene ble holdt i et lokale i Akersgata der Postsparebanken nå ligger. Også der gikk vi rundt juletreet og sang julesanger. Også der fikk vi kakao og kaker — og pose.

I en gutteflokk fra Hammersborg var det en som kom på den tanken at vi skulle prøve å få lurt til oss en pose ekstra. Jeg ble tatt ut som «offer», fordi jeg var den minste. Innholdet i min pose ble delt, og vi puttet godtene opp under strikken i blusene våre. Så ble jeg tatt med bort til en av de voksne. «Her er det en som ikke har fått noen pose.» En dame gikk for å undersøke om det var flere poser igjen og kom tilbake og sa at alle posene var delt ut, men hun hadde en som hun hadde ment å ta med til sine egne barn. Hun ga meg den. Da skulle jeg gjerne ha sunket gjennom gulvet, så leit syns jeg det var. Men der jeg sto midt i gutteflokken, var det ingen vei tilbake. Jeg måtte bare takke og ta imot. Den posen hadde jeg liten glede av.